

znatno večji kakor na lanskem zagrebškem zboru. To kaže, da so se vsi sodelujoči zavedali, da gre za znanstveno delo na kongresu. To povzdiga tudi pravniški kongres nad zborovanja drugih stanov v državi, na katerih se obravnavajo večinoma stanovska vprašanja. Ta pojav nas navdaja z upanjem, da bo nivo prihodnjega kongresa stal še višje in da se bodo tudi naši pravniški kongresi kmalu merili s kongresi drugih narodov. Prihodnji kongres naj pokaže v vseh smereh že znaten korak naprej.

Pregled tujih zakonodaj.

Splošne opazke, ki so postavljene na čelo poročiloma o zakonodaji leta 1923 v Češkoslovaški in Avstrijski republiki (Slov. Pravniki str. 37 in sl.), veljajo tudi za zakonodajo l. 1924. Vendar kaže češkoslovaška zakonodaja v l. 1924, da so se prilike v Češkoslovaški republiki znatno bolj ustalile nego v Avstriji; manj je spominov na vojno in neposredno povojno dobo, manj se urejajo z naredbami materije, ki so se pred vojno navadno urejale z zakoni, zakoni niso več v tolikem številu izdani samo kot prigodni, nego kot trajni. Vse to se opaža v avstrijski zakonodaji v manjši meri, dasi se tudi tu vidi napredek. Tehnika zakonodaje pa je v obeh državah dovolj visoka, mi jo lahko zavidamo v marsikaterem pogledu.*

»A. Sbirka zákonů a nařízení státu československého« v l. 1924.

I. Mednarodno pravo. Češkoslovaška tudi minulo leto ni samo pristopala vsakovrstnim splošnim mednarodnim pogodbam, nego je s celo vrsto držav sklenila posebne trgovinske in drugačne pogodbe za ureditev medsebnih zlasti trgovinskih prilik in pravne pomoči. Posebno naj omenim več pogodb z Avstrijo, Ogrsko, Italijo, Nemčijo, ki urejajo likvidacijo stanja, nastalega s prevratom, med njimi dogovore z Italijo 14 o razvoju č. sl. prometa v tržaški luki, 132 o ureditvi finančnopravnih prilik, dogovor nasledstvenih držav 147 z zakonom 148 o depozitnih terjatvah napram ogrski poštni hranilnici, 201 o cesiji hipotečnih terjatev bivše A. o. banke v Č. sl. na Č. sl. državo; 223 z Ogrsko o popisu medsebojnih starih kron-

* Številke brez pristavka pomenijo tekoče število zakonov in naredb v »Sbirki« in »Bundesgesetzblattu«; zakonom in odredbam iz prejšnjih let je pristavljena letnica.

skih terjatev, z nar. 224, ki prepoveduje zasebno izraynanje takih dolgov in prekinja pravde zaradi njih, in še več dogovorov z Ogrsko slične prirode (terjatve iz vrednostnih papirjev, iz zavarovalnih pogodb, imovina varovancev 227—230).

II. Finančno pravo. Zak. 1 z nar. 89 o davku na premog (ščiti domačo produkcijo). — Zak. 7 z nar. 46, 189 o zaščiti valute in cirkulacije zakonitih plačilnih sredstev. — Nar. 156 k zakonu 268/1923. — Zak. 163, ki podaljšuje veljavnost zakona 151/1923. — Zak. 216 z nar. 276 o končni ureditvi avstrijskih vojnih posojil, za katera se daje z določenimi pogoji nekaj odškodnine (stroge kazni za napačne napovedi, kriva prisega pred finančnim oblastvom se kaznuje kakor kriva prisega pred sodiščem). — Zak. 235 z nar. 300 o popustih pri plačevanju neposrednih davkov (§ 1: Zastanki za minula leta do všetega 1. 1923 se smejo izjemno izpremeniti ali izpregledati, če bi plačilo resno ogražalo obdavčenčevo gospodarsko podjetje ali njegovo ali njegove družine preživljanje. Zlasti se treba ozirati na izgube vsled padca cen (vrednosti) blaga investicij in terjatev in na slične posledice vojne. — Zaradi takih vzrokov sme odpasti predpis še ne naloženih davkov. — Zak. 236 ovlašča državo, da prevzame terjatve, ki so nastale napram Avstriji iz dobav za časa vojne. — Zak. 237 ustanavlja »posebni fond za znižanje izgub, ki so nastale vsled povojnih ukrepov«, v prid določenim vrstam kreditnih in denarnih zavodov, ti morajo tudi sami prispevati v fond; ta pa vživa tudi državno pomoč. — Zak. 238 ustanavlja »Splošni fond denarnih zavodov,« kj naj povečava štedljivost s tem, da zvišuje varnost in ki naj zagotovi ugoden razvoj denarstva. Vrste in prispevki podjetij, ki morajo biti člani tega fonda, so naštetji, povedano je, kako in v katerem obsegu lahko zahtevajo podporo iz fonda.

V zvezi s temi zakoni, ki jim je bil smoter ublažiti hudo gospodarsko krizo, naj navedem, dasi bi mogli spadati tudi v poglavje o pravosodstvu, še naslednje zakone, ki hočejo doseči zaščito narodnega gospodarstva, predvsem z zaščito zasebnikov: zak. 239 o uložnih knjižicah in listih, o bankah na delnice in o reviziji bančnih podjetij. Za izdajo vložnih knjižic treba posebnega dovoljenja, ki se da le, če so podana izvestna jamstva za višino rezervnega sklada (tudi osebna zaveza vodij podjetja). Nove podružnice smejo bančna podjetja na delnice in v obliki družb z om. zavezo ustanavljati le s posebnim dovoljenjem. Z blagom smejo taka podjetja tržiti le izjemno; precej stroge so omejitve glede poslov, zlasti z lastnimi nameščenci in vodji podjetja. Nadzorstveni svet je obliigatoren, njegove pravice in dolžnosti so urejene; banke z več nego 25 nameščenci morajo imeti še posebno poslovno kontrolo. Vodje podjetja in člani nadzorstvenega sveta so osebno odgovorni za kršitve dolžnosti, nerazdelno, če se delež pri krivdi ne da ugotoviti. Banke, ki izdajajo vložne knjižice, morajo biti včlanjene pri posebni revizijski zvezi v obliki zadruga po zak. 1873, ki je točno urejena. Zakon vsebuje stroge kazenske norme. — Zak. 240 o moratorijih v zaščito denarnih zavodov

in njihovih upnikov. — Zak. 241 o dolžnostih bankirjev pri hrambi vrednostnih papirjev ureja način, evidenco, pooblastila za razpolaganje z depoji, dolžnosti bankirja pri nabavi in izmeni papirjev, pr. izvrševanju opcijskih pravic, prehod lastninske pravice na komitenta, obseg zakonite zastavne in retencijske pravice podkomisijonarja. Stroge kazenske norme.

Kot prijetno posebnost napram našim finančnim in dvanaajstinskim zakonom naj omenim, da ima finančni zakon 278 besedila samo 18 dokaj kratkih členov.

III. Pravosodni zakoni in naredbe. Razen že omenjenih zakonov s civilno- in kazenskopravno vsebino naj navedem a) *civilno*: Zak. 85 o zaščiti najemnikov. — Zak. 86 podaljšuje veljavnost zak. 86/1923. — Nar. 99 opravilnik za sodišča na Slovaškem in v Podkarpatski Rusiji. — Zak. 164 novela k ogrskemu c. pr. r. — Zak. 177 popolnjuje zak. 314/1920 o izvršbi v prejemke nameščencev itd. — Zak. 179 o odpravi fidejkomisov (jako zanimiv). — Nar. 211 izpreminja § 44 deln. regulativa v tem smislu, da se po statutu smejo pripuščati samo delničarji kot zastopniki na občnem zboru. — Nar. 273 poslovnik patentnega urada. — Zak. 279 o izpremembi družb z o. z. v gospodarske in pridobitne zadruge. — Zak. 292, ki nadalje skrajšuje sodniško pripravljalno službo. — Zak. 292 podaljšuje zak. 123/1923.

b) *kazensko*: Zak. 4 izpreminja § 393, odst. 4 k. pr. r. — Zak. 5 o označevanju proizvora blaga. — Zak. 73 izpreminja k. pr. r. v § 229. — Zak. 80 novelira zak. 568/1919 o kaznovanju vojnega oderuštva. — Zak. 124 (z nar. 125) o izpremembah v pristojnosti kaz. sodišč in o odgovornosti za vsebino tiska glede krive obdolžitve, obrekovanja in razžaljenja časti. Zakon je prevažen in prezanimiv, da bi se mogel tu le na kratko očitati. Ima precej sličnosti z mnogimi normami našega tiskovnega zakona, je pa znatno, recimo, fineje izdelan, zlasti se bolj ozira na starejše zakone o postopanju. Zak. 125: Tek zastaranja je zavrt od dne, ko je sodišče zaprosilo za pritrđilo skupščine, da se kazenski progon njenega člana uvede ali nadaljuje, pa do dne, ko oblastvo prejme obvestilo, da je skupščina zaprosilo rešila, ali do dne, ko pritrđila ni več treba. — Zak. 178 o podmitivanju in o kršitvi uradne tajnosti popolnjuje obči kaz. zak. Zoper nekatere norme se morejo pregrešiti tudi organi in nameščenci kreditnih in zavarovalnih zavodov. Ukinjeni so § 104 z. stavek, § 105, 2. odst. k. z. in § 311 k. z.

IV. Upravno pravo. Zak. 2 z nar. 44 o poštnih golobih (poltične kazni). Zak. 3 o prepovedi premijske trgovine z vsakdanjimi potrebščinami (pol. kazni). — Nar. 26 k zak. 126/1920 poslovnik za razne samoupravne zbore in odbore. — Zak. 58 novela k zak. 35/1923. — Zak. 128 z nar. 269 o okrajnih gospodarskih blagajnah in kontribucijskih fondih v Češki; jako zanimiv zakon, ki bi zaslužil temeljito oceno. — Zak. 144 o inkompatibilnosti, ravno tako zanimiv zakon. — Zak. 165 o zaščiti rastlinske produkcije. — Zak. 169 o reji gospodarske živine. — Nar. 206

k zak. 404/1922 o ureditvi gospodarstva v državnih napravah, zavodih in podjetjih, ki po večini ne izpolnjujejo upravnih funkcij. — Zak. 221 o zavarovanju nameščencev (zaměstanců) za slučaj bolezni, invalidnost in za starost. — Zak. 259 z nar. 260 obrtni red za Slovaško in Podkarpatsko Rusijo. — Zak. 286 o ukrepih v svrhu štedenja pri javni upravi; ta zakon pač ni na tisti višini, kakor mnogo drugih; v bistvu, glede poenostavljenja državnih uradov in postopanja pri njih, daje samo vladi naloge pro futuro; natančno, pa po mojem mnenju ne povsem srečno, so izdelane določbe za zmanjšanje števila nameščencev. V zvezi so s tem zakoni: novela 237 k propisom o pokojninah in preskrbninah, precej ugodno urejeno, 288 isto za vojake. 289 o nagradah javnim nameščencem za l. 1924, 1925, 290 o prejemkih sodnikov in drugih konceptnih uradnikov v področju min. pravde. Sodniška doklada je stopnjevana, znatna, za pokojnino vračunljiva; posebna funkcijska doklada za vodje sodišč in njihove namestnike pri zbornih sodiščih.

B. Zvezni zakonik (Bundesgesetzblatt) Avstrijske republike v l. 1924.

I. Mednarodno pravo. Več pogodb z »nasledstvenimi« državnimi v svrhu likvidacije po vojni nastopivšega položaja, zlasti z Italijo 13 o »družbah, t. j. komercijelnih pravnih osebah in drugih združenjih, izvemši banke in zavarovalne družbe«; 42 postopnik za avstro-italijansko mešano razsodišče (isto 113 z Rumunsko); 152 z vsemi nasl. državami razen naše o fidejkomisih; isto 170 o penzijah, ki jih je priznala bivša Avstrija, in 175 o državljanstvu; 270 z Italijo o Tirolskem deželnem hipotečnem zavodu; pogodbe o pravni pomoči z Bolgarsko 137, z Nemčijo 138, z Italijo 261; par pogodb s Turčijo 391, 392, 393, dogovor 226 o brezposelnosti, nočnem delu žensk in mladine, o najnižji starosti otrok v kmetiškem delu, o pravici kmetiških delavcev, da se združujejo, o prepovedi uporabe svinčenega beleža v pleskarski obrti in o osemurnem delavniku v obrtnih obratih.

II. Finančno pravo. Nar. 1 o prometu z inozemskimi plačilnimi sredstvi in o plačilnem prometu z inozemstvom. — Zak. 395 o kaznovanju prestopkov zoper devizne propise. Nar. 24 o zapuščinskih pristojbinah od »malih« zapuščin (olajšave v postopanju). — Razglasa 28 in 29 ukinjata 79 davčnih uradov in celo vrsto davčnih administracij. — Zak. 65 o davku na opcijske pravice, o davku na sindikate, o izpremembah pri pristojbinah za kotacijo in pri poslovnem davku; zanimive definicije opcijske pravice in sindikata, zakon pospešuje izvrševanje opcijske pravice in pobija sindikate. Zak. 72 jako izpreminja zakon o osebni dohodnini (1. poglavje) tudi kazenske določbe, zak. 187 pa 2. poglavje; družbe z om. zav. se obdačujejo po tem poglavju. Redni davek 36% od davku zavezanega čistega dobička, minimalni davek 3.6% *naložne* glavnice, višje davčne postavke za čisti dobiček, ki presega 10% vplačane temeljne glavnice; za zavarovalnice, hranilnice, zadruge posebne postavke. — Zak. 286 z nar. 287 novela k propisom o

kolkovnih in pravnih pristojbinah, vsebuje tudi novo tarifo sodnih pristojbin. — Nar. 293 in 294 sodne pristojbine, 338 posebej pristojbine za legalizacijo, vidimacijo in sodne menične proteste. — Zak. 445 o carinski tarifi. — Zak. 461 o računanju s šilingi. — Cela vrsta naredb, ki objavlajo enotno besedilo opetovano noveliranih zakonov npr. 107 o davku na promet bank, 109 o davku na promet z valutami, 288 o davku na železniški promet, 291 o davku na promet z efekti, 307 o neposrednih osebnih davkih, k večini teh zakonov so izšle tudi nove naredbe.

III. Pravosodni zakoni in naredbe. a) *civilno*. Nar. 2 k. zak. 636/1923 določa vrednost zapuščin, o katerih ni treba zapuščinske razprave, z 10,000.000 K. — Zak. 19 določa številčne vrednosti spornega predmeta za stvarno podsodnost: 15,000.000 K okrajno sodišče, 25,000.000 K sodnik poedinec pri zbornem sodišču. Globe so zvišane do 6000kratnega najvišjega zneska, po § 254 izvrš. 2 skupni znesek 120,000.000 K itd. Točne prehodne določbe. Zak. 56 o vpostavitvi v prejšnji stan na polju zaščite industrijske svojine, prav zanimiv zakon. — Zak. 238 o najmanjšem ponudku v predlogu za poravnavo v konkurznem in poravnalnem postopanju. — Zak. 246 izpreminja zakon o družbah z omejeno zavezo. Razširjena je potreba koncesije, zlasti za bančne posle; bistveno zvišane so postavke minimalne glavnice in minimalnega vložka, nově postavke veljajo tudi pri zvišanju in znižanju glavnice starih družb; k večjemu polovica glavnice se — tudi to velja z omejitvami za stare družbe — sme vložiti s stvarnimi vložki; § 102 je bistveno izpremenjen. — Zak. 247 o pridobivanju nepremičnin po inozemcih, retorzija. — Zak. 251 o izdajanju obveznic. — Zak. 252 je zvišal zakonsko obrestno mero na 10 in 12%. — Zak. 284 o civilni odgovornosti načelstva akcijskih bank. Člani načelstva odgovarjajo družbi za marljivost rednega trgovca, z izvestnimi omejitvami tudi za culpa in omittendo. O sejah načelstva se mora pisati točen zapisnik. Stroga konkurenčna prepoved za člane načelstva. Zakon navaja celo vrsto primerov, v katerih zlasti velja odgovornost za škodo, ki jih tu ni moči podrobno navesti; vsekakor pomenijo te norme vsaj možnost zaščite v poslovanju z bankami. Soodgovorni so družbi za svojo krivdo, ki je očrtana, »veliki« delničarji, t. j. oni, ki na osnovi kakršnegakoli pravnega naslova razpolagajo z glasovalno pravico za 1/10 ah vsaj za tak del delniške glavnice, da z ozirom na navadno udeležbo pri skupščinah odločujejo. Odškodninske zahtevke sme uveljavljati skupščina z navadno večino; če ta uveljavljanje odkloni, pa celo 1/10 manjšina (kavtele zoper zlorabo). — Večina teh določb velja po smislu tudi za druge d. d. Za bančna podjetja je splošno treba koncesije. — Zak. 285 o posebnih ukrepih zaradi gospodarske krize (centrala denarnih zavodov).

b) *kazensko*. Zak. 263 o telegrafih (z raznimi naredbami) izpreminja § 89 k. z. in daje norme zoper zlorabo telegrafa in kršitve telegramske tajnosti (sodna kazen), dalje zoper kršitev državi pridržanih pravic (kazni izrekajo brzojavna oblastva). — Nar. 401 prepoveduje ne-

katere igram na srečo podobne načine razpečavanja blaga ali storitev, kazni po zakonu o nečedni tekmi.

IV. Upravno pravo. Nar. 51 pripušča učitelje ljudskih in meščanskih šol na visoke šole le, če napravijo dopolnilni izpit v smislu srednješolske mature. — Nar. 77 je zvišala kolegnine, učnine in izpitnine na visokih šolah splošno, prav posebno pa za inozemce. — Zak. 253 z nar. 339 o statistiki zunanje trgovine.

Nar. 7 in 8 o popolnjevanju službenih mest v sodnih pisarnah. — Nar. 148 o redukciji nameščencev Zvezne države (novela). — Zak. 245 o službenih prejemkih, pokojninah in preskrbninah zveznih nameščencev. V resnici zakon ne ureja samo prejemkov, nego posega tudi globoko v službeno pragmatiko in deloma tudi v organizacijo. Vse upravno uradništvo, za katero ni posebnih določb, se deli na osem zaposlitvenih skupin po vrsti službe od najnavadnejše pomožne službe do take z najvišjo strokovno kvalifikacijo. Dalje 10 službenih razredov, po katerih se ravna plača — od 1367.2 do 12.153.2 šilinga, vse na leto — in z njo krajevni dodatek. Od posameznih zaposlitvenih skupin more najnižja doseči samo 9. službeni razred, najvišja začne v 7. in edina pride v prvi. V X. službenem razredu se plača povišuje za 44.9, v II. in I. 588.7 šilinga vsako drugo leto. Posebne določbe za časovno napredovanje in časovno povišanje, vendar ne neomejeno. Posebna obiteljska doklada po 60 šilingov za vsakega otroka. Določbe o naravnih prejemkih. Za sodnike in državne pravdnike poseben shema: početna plača 2848.8 šilingov, poviša se vsako drugo leto za 208.8 šilingov, po 16. letu za 313.2 šilingov. Predstojniki okrajnih sodišč in sodniki zbornih sodišč imajo službene doklade, ki se stopnjujejo po službeni dobi, pri zbornih sodiščih tudi po načinu zaposlitve, od 313.2 do 10.440 šilingov. Krajevni dodatek se računi od plače in službene doklade. Slično so urejeni prejemki državnih pravdnikov. Nadalje posebne določbe za učno osebje počenši od vseučiliških profesorjev, ki imajo delež pri kolegninah in učninah. Posebne skupine tvorijo tudi nameščenci javnih straž z orožniki vred, vojaštvo, nameščenci tobačne režije itd. V zadnjem poglavju so urejene pokojnine. Po 10 letih 40%, naprej za vsako leto 2% več, nameščenci z akademsko izobrazbo in nekatere druge vrste nameščencev 2.4 %, podstavo tvori 78.3 % službenih prejemkov, v številni vračunljive doklade. Vsekakor so nameščenci povprek znatno boljše plačani nego pri nas, povsem valorizirani pa prejemki vobče tudi še niso.

Dr. M. Š.

